

שמות פרק ד

(א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהוֹן לֹא יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְקוֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא נִרְאָה אֱלֹהֵי יִקְנֹק: (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יִקְנֹק <מזה> מֵה זֶה בִּידְךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: (ג) וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכְהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו: (ד) וַיֹּאמֶר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחַז בְּזַבְבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֹק בּוֹ וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ: (ה) לְמַעַן יֵאֱמִינוּ כִּי נִרְאָה אֱלֹהֵי יִקְנֹק אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: (ו) וַיֹּאמֶר יִקְנֹק לוֹ עוֹד הֲבֵא נָא יָדְךָ בְּחִיקְךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵא וְהִנֵּה יָדוֹ מְצַרְעֶת כְּשֶׁלֶג: (ז) וַיֹּאמֶר הֲשֵׁב יָדְךָ אֶל חִיקְךָ וַיִּשָּׁב יָדוֹ אֶל חִיקוֹ וַיּוֹצֵא מַחִיקוֹ וְהִנֵּה שָׁבָה כְּבָשָׂרוֹ: (ח) וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל הָאֵת הָרִאשׁוֹן וְהֵאֱמִינוּ לְקוֹל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן: (ט) וְהָיָה אִם לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֵתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹלְךָ וְלִקְחֹת מִמִּימֵי הַיָּאֵר וְשִׁפְכֹת הַיַּבְּשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר וְהָיוּ לְדָם בַּיַּבֶּשֶׁת:

רש"י

(ב) **מזה בידך** - לכך נכתב תיבה אחת, לדרוש מזה שבידך אתה חייב ללקות, שחשדת בכשרים. ופשוטו כאדם שאומר לחברו מודה אתה שזו שלפניך אבן היא. אומר לו הן. אמר לו הריני עושה אותה עץ: (ג) **ויהי לנחש** - רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש: (ד) **ויחזק בו** - לשון אחיזה הוא, והרבה יש במקרא (בראשית יט טז) ויחזיקו האנשים בידו, (דברים כה יא) והחזיקה במבושיו, (שמואל א יז לה) והחזיקתי בזקנו. כל לשון חזוק הדבוק לבייית, לשון אחיזה הוא: (ו) **מצרעת כשלג** - דרך צרעת להיות לבנה (ויקרא יג ד) אם בהרת לבנה היא. אף באות זה רמזו שלשון הרע סיפר באומרו (פסוק א) לא יאמינו לי, לפיכך הלקהו בצרעת, כמו שלקתה מרים על לשון הרע: (ז) **ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו** - מכאן שמדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות, שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו: (ח) **והאמינו לקל האת האחרון** - משתאמר להם בשבילכם לקיתי על שספרתי עליכם לשון הרע יאמינו לך, שכבר למדו בכך שהמזדווגין להרע להם לוקים בנגעים, כגון פרעה ואבימלך בשביל שרה: (ט) **ולקחת ממימי היאור** - רמז להם שבמכה ראשונה נפרע מאלהותם: **והיו המים וגו'** - והיו והיו שתי פעמים. נראה בעיני, אלו נאמר והיו המים אשר תקח מן היאור לדם ביבשת, שומע אני שבידו הם נהפכים לדם ואף כשירדו לארץ יהיו בהוייתן, אבל עכשיו מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו ביבשת:

רש"י

(ט) **מופת** - אות להודיע שיש צורך במי ששולח אתכם: **לתנין** - נחש: (יא) **בלהטיהם** - בלחשיהוין ואין לו דמיון במקרא, ויש לדמות לו (בראשית ג כב) להט החרב המתהפכת, דומה שהיא מתהפכת על ידי לחש: (יב) **ויבלע מטה** **אהרן** - מאחר שחזר ונעשה מטה בלע את כולן:

שמות פרק ז

(ח) וַיֹּאמֶר יִקְנֹק אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (ט) כִּי יִדְבַר אֲלֵיכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר תִּנּוּ לָכֶם מוֹפֵת וְאָמַרְתָּ אֶל אֶהֱרֹן קַח אֶת מִטְּךָ וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי פְרַעַה וְהִי לְתַנִּין: (י) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶל פְּרַעַה וַיַּעֲשׂוּ כִּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יִקְנֹק וַיִּשְׁלַךְ אֶהֱרֹן אֶת מִטְּהוֹ לִפְנֵי פְרַעַה וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנִּין: (יא) וַיִּקְרָא גַם פְּרַעַה לַחֲכָמִים וּלְמַכְשָׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלַהֲטֵיהֶם כִּן: (יב) וַיִּשְׁלַכּוּ אִישׁ מִטְּהוֹ וַיְהִיו לְתַנִּינִים וַיִּבְלַע מִטְּהָ אֶהֱרֹן אֶת מִטְּתָם:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen
Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

מאמר תחיית המתים להרמב"ם - פרק י'

וממה שראוי שנבארהו הנה ואע"פ שהוא עקר יותר נכבד מכונת זה המאמר. הוא שהנפלאות פעמים יהיו בעניינים הנמנעים בטבע כהתהפך המטה לנחש ושקיעת הארץ בעדת קרח ובקיעת הים. ופעמים יהיו בעניינים האפשריים בטבע, כבא הארבה והברד והדבר במצרים. כי מדרך מיני אלו הדברים שיארעו במקצת העתים במקצת המקומות. וכמו קריעת מזבח ירבעם במאמר איש האלהים, זה המופת אשר דבר ה' הנה המזבח נקרע וגו'. כי מדרך הבניינים שיבקעו וכל שכן הנבנים מחדש. וכרדת המטר הסוחף בזמן הקציר על יד שמואל. והברכות והקללות הנזכרות בתורה כי כל אחת מהן אפשר בכל ארץ ובכל זמן והם כלם מכת האפשר כשיסתכל האדם בהם. ואמנם יהיו העניינים האלו האפשריים מופתיים באחד משלשה התנאים או בכלם. האחד מהם בא האפשר ההוא בעת מאמר הנביא בשוה כמו שבא בשמואל אקרא אל ה' ויתן קולות וגומר ויקרא שמואל אל ה' ויתן קולות ומטר ביום ההוא. וכמו שבא באיש האלהים הבא מיהודה והמזבח נקרע וישפך הדשן כמופת אשר נתן אין האלהים. והתנאי השני זרות האפשר ההוא על כל אפשר ממנו כמו שבא בארבה, ולפניו לא היה כן ארבה כמוהו ואחריו לא יהיה כן. ובברד אמר אשר לא היה כמוהו בכל ארץ מצרים. ובדבר אמר ומקנה בני ישראל לא מת אחד. כי התיחד האפשר ההוא באומה נרמז אליה או במקום או במין נרמז אליו מזרות האפשר ההוא. והתנאי השלישי המשך האפשר ההוא המתחדש והתמדתו כברכות והקללות. כי אלו היה פעם אות או שתיים לא היה מופת והוא נאמר שהוא במקרה. וכבר באר בתורה ואמר אם תלכו עמי בקרי כלומר שתשימו מה שיחול בכס מאלו המכות מקרה לא שהם עונש, אמר שהוא ית' יתמיד בחרון אפו הדבר ההוא אשר חשבתם אותו מקרה אמר והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי. ואחר שהתבאר זה דע שהמופת בעניינים הנמנעים בטבע לא יתאחר כלל ולא יארך ולא ישאר על ענינו שאלו התמיד כך היה מדריך לספק במופת. שאלו נשאר המטה נחש היו מספקין היותו נחש מתחלתו ומפני זה היה שלמות המופת בשוה מטה ויהי למטה בכפו. וכן אלו שקעה הארץ בעדת קרח והיתה נשאת שקועה לעולם היה המופת חסר, ואולם שלמותו היה בשוה הארץ לענינה ותכס עליהם הארץ. וכן וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו. ומפני זה העיקר אשר הערותיך עליו אברח מאמונת התמדת ענין יוצא חוץ לטבע כמו שבארנו בזה המאמר. ואמנם המופת אשר בעניינים האפשריים הוא כל אשר יתמיד ויארך יותר ראוי להיותו מופת, ומפני זה נאמין התמדת הברכות והקללות, הברכות עם העבודה והקללות עם המרי לעולם בזאת האומה ובזה שבו אות ומופת. ושאלת השואל למה הושם להם זה המופת ולא הושם להם התכלית מופת ר"ל תחית המתים והגמול והעונש אחר המות לנפש ולגוף? הוא כשאלת שואל למה הושם ממופתי שליח ה' שום המטה נחש ולא היה שוב האבן ארי? וזה כלו נתלה בגזרת חכמה לא נדע ממנה אפילו דבר קטן. וכל שכן שאנחנו כבר זכרנו אופני החכמה בו, ואולי יש שם דרך או דרכים רבים אחרים חייבה אותו חכמתו יתברך ואנחנו לא נדעם. ואין ראוי לאחד מאנשי החכמה שידקדק עלינו מה שבא בזה המאמר מכפול הענין האחד הרבה ולא מן ההארכה בבאור מה שלא תוסיף בו ההארכה ביאור. כי זה המאמר אמנם חברתיו להמון אשר ספק עליהם מדברינו מה שהוא מבואר ולמי שדקדק מעוט ההארכה בתחית המתים. אמנם השלמים בחכמות הרמיזה תספיק להם ואינם צריכים לא לכפול ולא להאריך בפירוש רק אל ראשי הפרקים, כמו שעשינו באלה העניינים העמוקים כלם בספר מורה הנבוכים חבורנו. כמו שלמדונו רבותינו ז"ל אמר לו פרשהו אמר לו אין מפרשין לחכם אמר לו שנה אמר לו אין שונין לחכם. הנה כבר התבאר לך שהדבור עם השלמים לא יצטרך לכפול ולא לפרש תן לחכם ויחכם עוד. אמנם ההמון צריכים לשני העניינים יחד צו לצו קו לקו, ועם כל זה יבינו מעט זעיר שם זעיר שם. ואמנם ראוי לדבר אל כל כח כפי מה שסובלת. והשם יתעלה יישירנו במאמר ובמעשה, יצילנו מן החטא והשגיאות למען חסדו:

40 תם מאמר בשנת אלף חמש מאות ושנים לשטרות. נשלם מאמר תחיית המתים: